

แนวคิดและบทบาททางการประถมศึกษา
ของ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์

นางสาวพรรณงาม ป็องศิริ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-433-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THOUGHTS AND ROLES ON ELEMENTARY EDUCATION OF PROFESSOR
DR. KAW SWASDIPANISH

MISS PANNGAM PONGSIRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education

Graduate school

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-635-433-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวคิดและบทบาททางการประถมศึกษา ของ ศาสตราจารย์
ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์

โดย

นางสาวพรรณงาม ป็องศิริ

ภาควิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

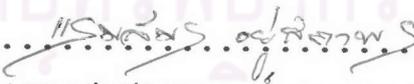

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

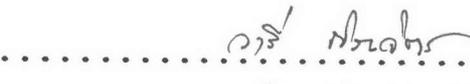
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อума สุนทรมาน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วารีย์ ธีระจิตร)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

พรรณงาม บ้องศิริ : แนวคิดและบทบาททางการประถมศึกษา ของ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ (THOUGHTS AND ROLES ON ELEMENTARY EDUCATION OF PROFESSOR DR. KAW SWASDIPANISH) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. แรมสมร อยู่สถาพร, 278 หน้า.
ISBN 974-635-433-7

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้คือ การศึกษาแนวคิดและบทบาททางการประถมศึกษา รวมทั้งแนวคิดและบทบาทด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ของ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พานิชย์

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง รวมทั้งการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัย

แนวคิดและบทบาททางการประถมศึกษา ของ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ ที่พบมีดังต่อไปนี้ :

1. การปฏิรูปการศึกษาซึ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงระบบชั้นเรียนระดับประถมศึกษาจาก 7 ปี เป็น 6 ปี การพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้านและการเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน
2. ความเสมอภาคทางการศึกษา เน้นการขยายการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงทุกท้องถิ่น และการจัดสรรกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
3. เอกภาพทางการศึกษา เน้นการรวมหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาระดับประถมศึกษา มารวมไว้ในหน่วยงานเดียวกันคือ ภายใต้อำนาจกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเอกภาพทางนโยบายและการบริหาร
4. การขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการจัดโครงการนำร่องเพื่อขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างต่ำ และจะขยายถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอนาคต
5. การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน โดยเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกกลุ่ม

นอกจากนี้ แนวคิดและบทบาทที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการประถมศึกษาที่สำคัญของ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ ที่พบ ได้แก่ การส่งเสริมด้านการอ่านและการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา

ภาควิชา ประถมศึกษา

สาขาวิชา ประถมศึกษา

ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต *Wanwan Kant*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *รศ.ดร. แรมสมร อยู่สถาพร*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม - 0

C640682 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION
KEY WORD: THOUGHTS / ROLES / KAW

PANNAM PONGSIRI : THOUGHTS AND ROLES ON ELEMENTARY EDUCATION OF
PROFESSOR DR. KAW SWASDIPANISH. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF.
RAMSAMORN YOOSATHAPORN, Ph.D. 278 pp. ISBN 974-635-433-7

The objective of this study was to study thoughts and roles on elementary education including other concerned aspects useful to elementary education organization of Professor Dr. Kaw Swasdipanish.

The used method was a historical research approach by studying and analysing concerned primary sources and secondary sources including concerned personnel interviewing.

Research results

Thoughts and roles on elementary education of Professor Dr. Kaw Swasdipanish found were as follow :

1. The educational reform which emphasized the change of elementary education level from 7 years to 6 years, the child development in every aspects and the child-centered teaching and learning
2. Educational equality which emphasized the expansion of the compulsory education throughout the country and the fund allocation for a "Lunch Meal Project"
3. Educational unity which put all elementary education organizations under the jurisdiction of the Ministry of Education in order to create unity in policy and administration.
4. The educational opportunity expansion by conducting a pilot project for expanding the compulsory education from 6 to 9 years or at least at the lower secondary educational level and up to the higher secondary educational level in the future.
5. Basic education for all by emphasizing the organization of education for developing life quality of all people groups.

Besides, the concerned thoughts and roles which useful to the elementary education organization of Professor Dr. Kaw Swasdipanish found were the enhancement of reading and the enhancement of moral and ethics in schools, especially at the elementary education level.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... ประถมศึกษา.....

สาขาวิชา..... ประถมศึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2539.....

ลายมือชื่อนิสิต..... *Wann Pongsiri*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Assoc. Prof. Ramsamorn Yoosathaporn*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... - 0.....

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาให้ความช่วยเหลือแนะนำแนวทาง เอาใจใส่อย่างดียิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร อาจารย์ที่ปรึกษา และได้รับความกรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงการจัดทำวิทยานิพนธ์จากรองศาสตราจารย์ ดร. อูมา สุนทรฆาน และรองศาสตราจารย์ วาริ ธีระจิตร คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งความกรุณาที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ที่ช่วยให้คำแนะนำปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเจ้าหน้าที่กองแผนงาน กระทรวงศึกษาธิการ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้ช่วยเหลือในการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณครอบครัว เกกะสุด และครอบครัว วรวรรณ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในทุกด้าน ๆ เป็นอย่างดี

การจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกมีความซาบซึ้งและประทับใจในความช่วยเหลือในทุกด้าน ๆ จากนั้น ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งกำลังใจจากบิดามารดา และพี่น้อง จึงทำให้ผู้วิจัยได้จัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ จนประสบผลสำเร็จลงด้วยความเรียบร้อยอย่างดียิ่ง

พรณงาม ป็องศิริ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ง
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	11
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	12
คำจำกัดความ.....	12
วิธีดำเนินการวิจัย.....	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	18
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง.....	19
อัตชีวประวัติ.....	19
ชีวิตในวัยเด็ก.....	19
การศึกษา.....	21
อุปนิสัยส่วนตัว.....	38
หน้าที่ราชการและการทำงาน.....	46
งานสอนในโรงเรียน.....	46
งานในกระทรวงศึกษาธิการ.....	46
งานในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.....	73
งานองค์การระหว่างประเทศ.....	78

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

	งานสอนในระดับบัณฑิตศึกษา.....	84
	งานที่เป็นเกียรติประวัติ.....	88
	ผลงานด้านการเขียน.....	88
	สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีผลต่อแนวคิด.....	89
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	99
4	แนวคิดทางการประถมศึกษา.....	108
	แนวคิดด้านการปฏิรูปการศึกษา.....	109
	แนวคิดด้านความเสมอภาคทางการศึกษา.....	115
	แนวคิดด้านเอกภาพทางการศึกษา.....	119
	แนวคิดด้านขยายโอกาสทางการศึกษา.....	123
	แนวคิดด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน.....	127
	แนวคิดด้านการศึกษาตลอดชีวิต.....	132
	แนวคิดด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาระดับประถมศึกษา.....	134
5	บทบาททางการประถมศึกษา.....	144
	บทบาททางการประถมศึกษาจากแนวคิดด้านการปฏิรูปการศึกษา... ..	144
	บทบาททางการประถมศึกษาจากแนวคิดด้านความเสมอภาคทาง การศึกษา.....	147
	บทบาททางการประถมศึกษาจากแนวคิดด้านเอกภาพ ทางการศึกษา.....	151
	บทบาททางการประถมศึกษาจากแนวคิดการขยายโอกาส ทางการศึกษา.....	154
	บทบาททางการประถมศึกษาจากแนวคิดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปวงชน.....	154
	บทบาททางการประถมศึกษาจากแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต.....	170
	บทบาทด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา.....	173

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	192
	รายการอ้างอิง.....	204
	ภาคผนวก.....	214
	ประวัติผู้เขียน.....	278

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	สรุปแนวคิดทางการประถมศึกษาของ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์..... 142
2	การสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลในโครงการ ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 158
3	สรุปการชี้แจงนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการแก่ผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค..... 160
4	สรุปการชี้แจงนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการแก่ผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนภูมิภาค..... 161
5	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2536..... 165
6	สมรรถภาพทางการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์วัดสมรรถภาพ ของกรมวิชาการ..... 166
7	จำนวนโรงเรียนและนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา พ.ศ. 2533 - 2536..... 170
8	สรุปบทบาททางการประถมศึกษาของ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์..... 180
9	สรุปแนวคิดและบทบาททางการประถมศึกษา ของ ศาสตราจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์..... 187